

Appelo M. *Leren lijden*. Amsterdam: Boom uitgevers, 2016. 140 blz. ISBN: 9789089539427. Prijs: € 17,50.

Martin Appelo komt in zijn boek *Leren lijden* tot een wel heel brede definitie van lijden. De definitie begint ermee dat lijden “een door verlangen (naar een andere toestand) veroorzaakt, negatief, gefrustreerd gevoel” is. Hierna volgt dan een hele serie nadere

toelichtingen om de definitie – in Appelo’s woorden – aan te scherpen.

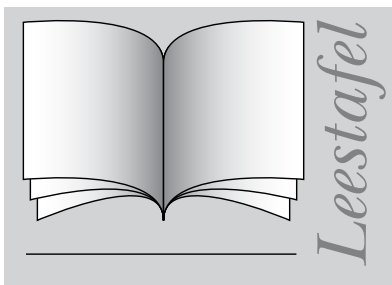
Door het hele boek heen is duidelijk de psycholoog in Appelo te herkennen. Dat begint al in het voorwoord: “Ik probeer (in dit boek) uit te leggen wat lijden is en hoe je er vriendelijker mee om kunt gaan.” Hij gebruikt een aantal casusbeschrijvingen en die maken het lezen levendig. Ze proberen te illustreren hoe Appelo uiteindelijk komt tot vier effectieve en vier niet-effectieve manieren om met lijden om te gaan.

Dat brede van de definitie is een zwakte maar anderzijds ook een interessant aspect aan het boek. Om met dat laatste te beginnen: de auteur besteedt aandacht aan wat hij positief verzadigd lijden noemt: lijden als gevolg van een teveel van het goede. Waarschijnlijk wel herkenbaar in een rijk westers land.

Aan het eind van het boek bekruip je echter

het gevoel dat met de brede invulling van lijden wel een erg groot deel van leven lijden moet zijn. Daarmee is ook de gevoelswaarde van lijden meer oppervlakkig geworden. De doelstelling van het boek om te leren vriendelijker met lijden om te kunnen gaan, komt voor mij wat teveel in de mindfulness uit. Conceptueel is winst te behalen met een krachtiger en beperktere definiëring van wat lijden is. Als dat al kan...En hoezo, positief omgaan met lijden? Appelo is wel stellig in de gedachte dat met name langdurig of onoplosbaar lijden misschien wel geleden moet worden, of dat op z'n minst onderzocht moet worden of dit lijden echt wel je grote vijand is. Stof tot nadenken.

Dr D. Mul, kinderarts-endocrinoloog, Diabeter Rotterdam (behandel- en researchcentrum voor kinderen en jongvolwassenen met diabetes)

Delespaul P, Milo M, Schalken F, Boevink W & Os J van. *Goede GGZ! – Nieuwe concepten, aangepaste taal en betere organisatie*. Diagnosis Uitgevers, 2016. 302 blz. ISBN: 9789491969119. Prijs: € 35,00.

Goede GGZ impliceert een ethisch geladen boek te zijn en dat valt wat tegen. Vanzelfsprekend is het doordrenkt van moraliteit en normativiteit, inclusief de maatschap-

pijkritieken die op een of andere manier vanuit historisch perspectief bij felle tegenstanders van de gang van zaken in de psychiatrie lijken te horen, denk aan Illich of Foucault. Maar een filosofische reflectie op eigen kernbegrippen of het zoeken naar aansluiting bij ethische stromingen zoals de zorgethiek blijven uit, terwijl dat wel voor het oprapen ligt en ook tot een steviger statement geleid zou hebben.

Verder gaat het boek niet in op filosofisch relevante thema's als: is de geestelijke gezondheidszorg nou wezenlijk anders dan de rest van de gezondheidszorg? Relevant, want dat impliceert nogal wat voor de organisatie van zorg. Door de zorg in wijkcommunity's te willen organiseren maak je de drempel niet alleen lager, maar mogelijk ook paradoxaal genoeg het stigma groter, de zorgconsumptie hoger en het schisma

met de somatische zorg pregnanter. Dergelijke thema's zijn onvoldoende doordacht en dat is jammer voor een boek met deze titel.

Ik ben wel gecharmeerd van de heldere visies die geschetst worden, bijvoorbeeld ten aanzien van de verhouding patiënt-verzekeraar, of wat betreft het basisinkomen. Het boek drijft daarmee echter iets te veel weg van de psychiatrie en van zorg in bredere zin en schetst een beeld waarin geestelijke gezondheidszorg verwordt tot een soort fluor in het drinkwater: voor iedereen een beetje en de hoop dat iedereen er beter van wordt. En uiteindelijk hebben de mensen met het slechtste gebit daar eigenlijk niets aan.

Dr. Andrea Ruissen, filosoof en arts in opleiding tot psychiater, Amedea.nl

Mededeling

Week van de reflectie en ethiek: Met hart & ziel voor goede zorg. 21-25 november 2016

De kwaliteit van de zorg staat centraal tijdens de Week van reflectie, een toonaangevend initiatief op het gebied van ethiek, reflectie, moreel beraad, zingeving, duurzaamheid en werkplezier. Het gaat op 21 november 2016 in het ministerie van VWS feestelijk van start met het congres 'De mens centraal'. Dr. Erik Gerritsen, secretaris-generaal VWS, verzorgt de opening. Een groot aantal zorginstellingen, jeugdhulporganisaties, (zorg)opleidingen, cliënten- en patiëntenraden, gemeenten, Jeugdgezondheidszorg en andere betrokkenen werkt mee. Deelnemers laten tijdens de Week van reflectie zien hoe binnen hun organisatie met hart & ziel wordt gewerkt aan de kwaliteit van de zorg, aan de hand van inspirerende activiteiten. Professionals gaan met elkaar in gesprek over goede zorg, en de vraag: hoe brengen we de menselijke maat terug in de zorg? Ervaringen met goede zorg worden met elkaar gedeeld. Aanmelden activiteiten en meer informatie: info@weekvanreflectie.nl.